

ЗАТВЕРДЖУЮ
В. о. директора НЦ «МАНУ»

Т. ПЕЩЕРІНА

«05» липня 2023 р

Програма підвищення кваліфікації
Всеукраїнської літньої школи для освітян «Взаємодія–2023»

Повна назва закладу освіти – суб'єкта підвищення кваліфікації	Національний центр «Мала академія наук України»			
Вид програми підвищення кваліфікації	Літня школа			
Автор (розробник)	Левченко Ілля Костянтинович, методист лабораторії інноваційного змісту освіти НЦ «МАНУ»			
Назва програми підвищення кваліфікації	Всеукраїнська літня школа для освітян «Взаємодія–2023»			
Категорія слухачів	Педагогічні працівники закладів позашкільної та загальної середньої освіти; зокрема вчителі української та світової літератури, історії, мистецтва; керівники гуртків із філософії, літературознавства, мистецтвознавства, основ науково-дослідницької діяльності			
Мета	Формування у педагогів системного уявлення про методологію історії мистецтв, а також практичне застосування набутих знань у межах власних педагогічних практик			
Напрямок	Розвиток професійних компетентностей (фахових методик, технологій)			
Зміст програми				
	№	Тема	Тривалість	Форма роботи
	1.	Вступне заняття	2 год	Лекція
2.	Академічне письмо та принципи академічної доброчесності	2 год	Практичне заняття	

3.	Семіотика та інтерпретація творів мистецтва	2 год	Лекція
4.	Самостійна робота з опрацювання текстових джерел	2 год	Самостійна робота
5.	Обговорення тексту Сьюзен Зонтаг «Проти інтерпретації»	2 год	Практичне заняття
6.	Як говорити про мистецтво Сходу. Зв'язок між культом та знанням у творах Азії. Між оригіналом і копією: чи є плагіат у мистецтві	2 год	Лекція
7.	Самостійна робота	2 год	Самостійна робота
8.	Іконографія та іконологія. Емблематичні словники раннього нового часу.	2 год	Лекція
9.	Антологія символів Сходу: емблематичний словник образів Азії	2 год	Лекція
10.	Самостійна робота	2 год	Самостійна робота
11.	Обговорення тексту Абі Варбурга. Перспективи глобальної історії мистецтва	2 год	Практичне заняття

	12.	Самостійна робота з опрацювання візуальних і текстових джерел	2 год	Самостійна робота
	13.	Мистецтво воєнного часу. Графіка	2 год	Лекція
	14.	Що таке сучасний музей	2 год	Практичне заняття
	15.	Архів мистецтва воєнного стану	1 год	Лекція
	16.	Підсумкове заняття	1 год	Контроль знань
Графік освітнього процесу	07–11 серпня 2023 р.			
Обсяг в годинах та/або кредитах ЄКТС	30 годин / 1 кредит ЄКТС			
Форма підвищення кваліфікації	Очна			
Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться / набуватимуться (загальні, фахові / предметно орієнтовані тощо)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових умінь і навичок, організації освітнього процесу; ▪ уміння орієнтуватися в культурному та науковому контексті; ▪ знання про ключові аспекти аналізу творів мистецтва як історичних джерел; ▪ уміння визначати актуальні проблеми суспільних і гуманітарних дисциплін та допомагати здобувачам освіти обирати коректні методи дослідження цих тем; ▪ навички критичного аналізу текстів, у тому числі текстів, присвячених теорії та історії мистецтв; ▪ спроможність застосувати знання про академічну доброчесність в освітній діяльності. 			
Документ про підвищення кваліфікації, передбачений програмою	сертифікат			

Візуальні та аудіовізуальні джерела в навчальному й дослідницькому процесах, як правило, представлені як ілюстративний матеріал. Водночас, цей тип джерел потребує специфічної джерельної критики для адекватної оцінки їхнього інформаційного потенціалу.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	теоретичні	практичні	усього
1. Вступ	1	1	2
2. Теоретичні засади історії мистецтв. Методологія історії мистецтв	4	8	12
3. Твори в освіті	4	8	12
4. Академічне письмо та принципи академічної доброчесності	2	1	3
Контроль знань		1	1
Разом:	11	19	30

ЗМІСТ

1. Вступ (2 год.)

Історія мистецтв та «мистецтвознавство» як дисципліни: предметна й методологічна специфіка. Актуальні теми досліджень з історії та теорії мистецтв. Твори в освіті: перспективи інтеграції мистецтва у закладах освіти. Обговорення тексту Ганни Арендт «Неперервність світу і твір мистецтва».

2. Теоретичні засади історії мистецтв. Методологія історії мистецтв (12 год.)

Мистецтво як знакова система. Трихотомія Чарлза Сандерса Пірса (знак-ікона, знак-символ, знак-індекс). Емблематичні та алегоричні книги раннього нового часу та їхнє значення для мистецтва та історії мистецтв. «Емблематика» Андреа Альчато. «Іконологія» Чезаре Ріпи. Структура емблеми. Різниця між символом та алегорією. Семіотика та постсеміотика

(Ральф Деконінк, Славој Жижек, Франко біфо Берарді). Критика семіотики та нові підходи до семіотики. Симптоматика культури та психоаналіз.

Обговорення тексту Сьюзен Зонтаг «Проти інтерпретації».

Іконографія та іконологія (Абі Варбург, Ервін Панофський, Ернст Гомбріх, Річард Вудфілд). Метод Абі Варбурга та його «Атлас Мнемозини». Формула пафосу. Дешифрування фресок палаццо Скіфаноїя. Нові підходи до іконології. Політична іконографія Мартіна Варнке та потестарна імагологія Міхаїла Бойцова. Імажинальні студії та дослідження алієнації. Травелоги як джерело для дослідження іншування.

Обговорення тексту Абі Варбурга. Перспективи глобальної історії мистецтва.

Обговорення тексту Мартіна Варнке.

Теорія образу. Концепція агенції образів Хорста Бредекампа. Радянська теорія образу.

3. Твори в освіті (12 год.)

Як говорити про мистецтво Сходу? Зв'язок між культом та знанням у творах Азії.

Каліграфія як вища форма мистецтва: зв'язок між образом і знаком у творах китайських авторів.

«Вона» в культурі Азії: міфи, стереотипи та факти про східних авторок.

Антологія символів Сходу: емблематичний словник образів Азії.

Між оригіналом і копією: чи є плагіат у мистецтві (про різні приклади копіювання, наслідування, цитат, імітацій, реплік тощо).

Українське мистецтво воєнного стану. Архів мистецтва воєнного часу. «Музей без стін» Мальро: 70 років потому.

4. Академічне письмо та принципи академічної доброчесності (3 год.)

Принципи академічної доброчесності. Що таке академічна доброчесність та чому вона важлива. Порушення академічної доброчесності та шляхи запобігання їм. Формування культури академічної доброчесності в закладах освіти. Доброчесне керівництво учнівськими дослідженнями.

Есеїстика. Есе як жанр, його специфіка. Філософське есе.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Знання:

Основні тенденції, методи та підходи до аналізу творів мистецтва.

Різницю між іконографією та іконологією, три етапи іконологічного дослідження.

Ключові підходи до семіотичного аналізу творів мистецтва.

Особливості мистецького процесу ХХ-поч.ХХІ століття.

Специфіку жанру есе, у тому числі філософського есе.

Теоретичні поняття: історія мистецтв, теорія мистецтв, мистецтвознавство, іконологія, іконографія, фреска, мозаїка, картина, символ, алегорія, емблема, алієнація (іншування), потестарна імагологія, іншування, травелог, глобальна історія, глобалізація, глобалізм, глокалізація, семіотика, постсеміотика, інтерпретація, доіконографічний аналіз, іконографічний аналіз, іконологічний аналіз, знак, ікона, символ, індекс, політична іконографія, образ, зображення, агенція образу, симптом, культура, мистецтво, твір мистецтва, академічна доброчесність, плагіат і академічний плагіат, фальсифікація, компіляція, текстові збіги, копія, репліка, авторський повтор, оригінал, гравюра, графіка.

Уміння:

Інтерпретувати й аналізувати твори мистецтва.

Правильно послуговуватися термінологією теорії мистецтва та культури.

Використовувати інструментарій теорії мистецтва для дослідження творів мистецтва.

Вести наукову дискусію, обґрунтовувати та аргументувати власну думку, формувати доказові судження тощо.

Демонструвати навички власного експериментаторства та винахідництва.

ОЦІНЮВАННЯ

Фактор (вид роботи)	Максимальна вага фактору у відсотках
Участь в обговоренні есе Ганни Арендт	5
Участь в обговоренні есе Мартіна Варнке	5
Участь в обговоренні статті Абі Варбурга	5

Робота над індивідуальним проєктом	25
Академічне есе	20
Підсумковий тест з курсу	40
Усього	100

Сертифікат про участь у школі отримають всі учасники. Сертифікат про підвищення кваліфікації отримають учасники, які виконають успішно не менше 75 % усіх видів завдань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Berardi F. B. Hyper-Semiotization and De-Sexualization of Desire: On Félix Guattari. *E-flux*, 133. 2023. URL: <https://www.e-flux.com/journal/133/514287/hyper-semiotization-and-de-sexualization-of-desire-on-flix-guattari/>.
2. Demchuk S. A. Putting iconology in the plural. *Journal of Art Historiography*, 21. 2019. Pp. 1-9.
3. How to «Read» a Chinese Scroll. Freer|Sackler Educator Resource. 2016. URL: <https://asia-archive.si.edu/wp-content/uploads/2017/07/chinese-scroll-lesson.pdf>.
4. Levchenko I. K. On image agency. *Text and Image: Essential Problems in Art History*, 1 (15), 2023. Pp. 135-142. <https://doi.org/10.17721/2519-4801.2023.1.10>.
5. Panofsky E. Titian's Allegory of Prudence: a postscript. *Meaning in the visual arts*. 1955. Pp. 146–68.
6. Ripa C. *Iconologia, or Moral Emblems*. London: B. Motte, 1709. 186 p. URL: <https://warburg.sas.ac.uk/pdf/noh390b2714105.pdf>.
7. Wang, A. X. The Idealized Lives of Women: Visions of Beauty in Chinese Popular Prints of the Qing Dynasty. *Arts Asiatiques*. T. 73. 2018. Pp. 61–80.
8. Warburg A. *The renewal of pagan antiquity: contributions to the cultural history of the European Renaissance*. 1999. Getty Publications.
9. Warnke M. Politische Ikonographie. Die Lesbarkeit der Kunst: Zur Geistes-Gegenwart der Ikonologie, ed. Andreas Beyer. Berlin, 1992. P. 23–28.
10. Williams, C. A. S. *Chinese Symbolism and Art Motifs: A Comprehensive Handbook on Symbolism in Chinese Art Through the Ages*. Tokyo, Rutland, Vermont, Singapore: TUTTLE Publishing. 2006. 448 p.

11. Woodfield R. Gombrich and Panofsky on Iconology. *International Yearbook of Aesthetics*, Vol. 12., 2008. Pp. 151–164.
12. Арендт Г. Неперервність світу і твір мистецтва. В: *Становище людини*. Пер. з англ. М. Зубрицька. Видавництво «Літопис», 1999. С. 127–134. https://shron1.chtyvo.org.ua/Arendt_Hanna/Stanovysche_liudyny.pdf?
13. Бойцов М. Что такое потестарная имагология? Власть и образ. Очерки потестарной имагологии, ред. М. А. Бойцов, Ф. Б. Успенский. Санкт-Петербург : Алетейя, 2010. С. 5–38.
14. Вовк Т. *88 орнаментів кімоно*. Київ: Сафран. 2021. 120 с.
15. Дао Де Цзін. *Канон шляху і спроможності*. Пер. зі старокит., коментарі та післямова А. Накорчевського. Київ: ArtHuss. 2020. 200 с.
16. Диса К. Л. Іконографічний/іконологічний метод інтерпретації візуальних джерел у курсі «Історія повсякденного життя у ранньомодерній Європі». *Docendo discimus – Навчаючи вчимося: (методологія нових ділянок історичного знання та її впровадження у навчальні практики: до 25-річчя кафедри історії НаУКМА): збірник статей викладачів кафедри*, упоряд. Н. Яковенко, С. Бліндер; наук. ред. Н. Яковенко; Національний університет «Києво-Могилянська академія», Факультет гуманітарних наук, Кафедра історії. Київ: Дух і Літера, 2020. С. 55–72. http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/17385/Dysa_Ikonohrafichnyiikonohichnyi_metod_interpretatsii_vizualnykh_dzherel_u%20kursi_Istoriia_po_vsiakdennoho_zhyttia_u_rannomodernii_Yevropi.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
17. Жижек С. *Погляд навскіс. Вступ до теорії Жака Лакана через популярну культуру*. Пер. з англ. П. Шведа. Київ: Видавництво «Комубук», 2022.
18. Левченко І. К, Котляр О. А. «Потрібно переписати всю історію живопису.» Шість текстів нової історії мистецтв. *Текст і образ : актуальні проблеми історії мистецтв*, 1(11), 2021.
19. Левченко І. К. Політична іконографія vs потестарна имагологія: евристичний потенціал, методологічні рамки та дослідницькі центри. *Проблеми всесвітньої історії*, 3(19). 2022. С. 176–188. <https://doi.org/10.46869/10.46869/2707-6776-2022-19-10>.
20. Лу Юй. *Чайний канон*. Пер. з кит., авт. тексту Є. Гобова. Київ: Сафран. 2019. 120 с.
21. Мурасакі Сікібу. *Повість про Гендзі*. Кн. 1. Пер. з яп. І. П. Дзюба; передм. І. П. Яценка. Харків: Фоліо. 2018. 475 с.
22. Николишин О. *Домалювати дракону зіниці. Історія Китаю у 50 фразеологізмах*. Київ: Смолоскип. 2020. 128 с.

23. Николишин О. *Кістки дракона. Історія китайської писемності у 50 ієрогліфах*. Київ: Смолоскип. 2020. 128 с.
24. Ожога-Масловська А. В. Японізм в європейському науковому дискурсі. *Культура України. Сер. Мистецтвознавство*. Харків: ХДАК. 2016. Вип. 54. С. 331–341.
25. *Піднебесні пісні: поетичні переклади*. Пер. з кит. Я. Шекери. Київ: Сафран. 2020. 640 с.
26. Рибалко С. Б. Концептосфера мовчання в художніх практиках Японії. *Art and Design*. 2022. № 3. С. 149–158.
27. *Східний світ*. Архів видання. URL: <https://oriental-world.org.ua/index.php/journal/issue/archive>.
28. Текст і образ: Актуальні проблеми історії мистецтв. URL: <http://txim.history.knu.ua/index.php/ТХІМ>.
29. Шор Р. *Благай, кради і позичай. Митці проти оригінальності*. Пер. з англ. Г. Лелів. Київ: ArtHuss. 2017. 186 с.
30. *Шінкокін-вака-шю. Нова збірка давніх та сучасних японських пісень (1205 р.)*. Передмова, пер. з яп. та коментарі І. Бондаренка. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго. 2018. 832 с.